

**UCHWAŁA NR XC/628/2024
RADY GMINY W KOZŁOWIE**

z dnia 24 stycznia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2024-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2023r., poz. 40 z późn. zm.), art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2023r., poz. 1426 z późn. zm.), Rada Gminy w Kozłowie, uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się Program Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2024-2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kozłowo.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr XX/152/2020 Rady Gminy w Kozłowie z dnia 21 stycznia 2020r. w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2020-2023.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Alicja Hołubowicz

Załącznik do Uchwały Nr XC/628/2024
RADY GMINY W KOZŁOWIE
z dnia 24 stycznia 2024r.

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE KOZŁOWO
NA LATA 2024-2026**

Kozłowo 2024

Spis treści

Wstęp	3
1.Uwarunkowania prawne obszaru wspierania rodziny	5
2.Zgodność z dokumentami strategicznymi	8
3.Diagnoza sytuacji rodzin z dziećmi w Gminie Kozłowo	9
4.Adresaci i realizatorzy Programu	13
5.Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań	14
6.Monitoring i ewaluacja Programu.....	16
7.Źródła finansowania Programu	17
Załącznik 1.	18

Wstęp

Rodzina jest określana jako podstawowa komórka społeczeństwa. Jako taka, istnieje od najdawniejszych czasów. Trudno jest sobie obecnie wyobrazić życie jakiegoś społeczeństwa, które by nie znało grupy małżeńsko-rodzinnej. Rodzina jest najważniejszą grupą społeczną. To w niej dokonuje się podział ról społecznych, zachodzą różne więzi, współtworzą się obyczaje, zwyczaje, zasady postępowania, kształtują się poglądy.

Rodzina jest grupą o niepowtarzalnym charakterze. Jest jedyną grupą społeczną bazującą na czynnikach biologicznych i naturalnych, w której więzy miłości i pokrewieństwa nabierają najwyższego znaczenia. Tworzy najmniejszą społeczność ludzką, najbardziej naturalną, a zarazem konieczną, wcześniejszą od państwa czy innych grup zarówno w porządku czasowym, jak i logicznym.

Rodzina tworzy się w chwili założenia mniej lub bardziej trwałego związku, powiększa się i wzrasta wraz z przychodzeniem na świat dzieci i zmienia się zgodnie z fazami życia rodzinnego aż do śmierci współmałżonków, która prowadzi do umierania rodziny¹. Rodzina rozciąga się poza etap życia jednego pokolenia. Może istnieć przez stulecia poprzez wspólne nazwisko, genealogię, dziedzictwo. Jest również procesem opartym na doświadczeniach codzienności². „Spełniana przez rodzinę funkcja podstawowej komórki życia społecznego i wychowania dzieci jest szczególnie ważna, a zarazem trudna i odpowiedzialna we współczesnym świecie złożonych stosunków społecznych. Polega ona bowiem nie tylko na wprowadzeniu młodej generacji w różne kręgi życia społecznego, lecz zarazem na takim oddziaływaniu, które pomagałoby dostrzegać, trafnie rozumieć i oceniać różnorodne skomplikowane zjawiska, hasła i poglądy obecnej, szczególnie zmiennej cywilizacji. Rodzina spełnia także w stosunku do dziecka ważną funkcję niwelatora wstrząsów, filtru i pomostu. Powinna ona chronić je przez cały okres rozwoju przed zbyt brutalnym zetknięciem się z rzeczywistością, powinna być nosicielem kultury w środowisku, w którym dziecko żyje, powinna w końcu stanowić bazę, z której mogło ono wchodzić w wir świata bardziej bezosobowego, rozciągającego się poza domem”³. Rodzina stanowi podstawowe i jednocześnie pierwotne środowisko opiekuńczo-wychowawcze i socjalizacyjne dziecka, począwszy od jego urodzenia, i uczestniczy w większym bądź mniejszym stopniu w poszczególnych jego fazach rozwojowych⁴.

Niniejszy dokument został opracowany z uwagi na wygasanie okresu obowiązywania *Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2020-2023*. Stanowi on jego kontynuację, jednak uwzględnia szczególne uwarunkowania związane z obecną sytuacją społeczną i niepewność programowania działań. Jego głównym założeniem jest wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży warunków wszechstronnego i harmonijnego rozwoju.

Niniejszy dokument składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza ma charakter diagnostyczny i zawiera analizę sytuacji rodzin w gminie, w tym środowisk korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022. Główne źródło informacji stanowiły sprawozdania

¹ W. Danilewicz, *Rodzina ponad granicami. Transnarodowe doświadczenia wspólnoty rodzinnej*, Białystok 2010, s. 34.

² M. Marody, A. Giza-Poleszczuk, *Przemiany więzi społecznych. Zarys teorii zmiany społecznej*, Warszawa 2004, s. 188.

³ M. Grochociński, *Przygotowanie dzieci do racjonalnego wykorzystywania czasu wolnego*, Warszawa 1979, s. 17.

⁴ H. Cudak, *Znaczenie rodziny w rozwoju i wychowaniu małego dziecka*, Warszawa 2000, s. 5.

Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kozłowie. Druga część Programu to część wdrożeniowa, precyzująca cele i działania do realizacji w przyjętej perspektywie czasowej, z uwzględnieniem ich harmonogramu, źródeł finansowania oraz głównych założeń monitoringu.

1. Uwarunkowania prawne obszaru wspierania rodziny

Opracowanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny stanowi, zgodnie z *Ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* zadanie własne gminy. W świetle art. 176 pkt 1 tejże ustawy, program powinien mieć trzyletni horyzont czasowy, natomiast zgodnie z art. 179 ust. 2 jest on uchwalany przez radę gminy, z uwzględnieniem potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny.

Przepisy dotyczące wspierania rodziny mają swoje źródło w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.* W świetle jej art. 18: „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, natomiast zgodnie z art. 71 ust. 1 „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.” Wyjątkowej ochronie Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ponadto prawa dzieci, albowiem „każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją” (art. 72 ust. 1).

Szczegółowe uregulowania dotyczące wspierania rodzin znajdują się w ustawach, wśród których w pierwszej kolejności należy wymienić przywołaną wcześniej *Ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.* Preambuła tego dokumentu wskazuje, że rodzina jest „podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci”. Dokument ten został przyjęty dla dobra rodziny, jednak akcentowane jest przede wszystkim dobro dzieci, które „potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności”. W dalszej części preambuły podkreślono, iż „skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”. Stosowanie ustawy, według art. 4, powinno uwzględniać podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;

- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 te same ustawy wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Obowiązek ten, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Realizują one ten obowiązek w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Jednostkami organizacyjnymi systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej, w świetle art. 2 ust. 3 ustawy, są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zadania własne gminy w zakresie wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, określa art. 176 przywołanej ustawy. Są to w szczególności następujące:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

- 4) finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę, zgodnie z art. 177 ust. 1 należy wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu wsparcia rodzin z dziećmi.

Ustawa wprowadza wyraźny podział kompetencji między samorząd gminny i powiatowy w zakresie pracy z rodziną, która należy do zadań własnych gmin, oraz organizacji systemu pieczy zastępczej – co należy do zadań własnych powiatu. W systemie polityki na rzecz dzieci i rodziny, prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w rodzinie. A zatem umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej, a celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko (o ile jest to możliwe) mogło powrócić pod opiekę rodziców biologicznych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest podstawowym dokumentem regulującym ten obszar polityki społecznej. Wśród pozostałych aktów prawnych, w oparciu o które są realizowane działania w ramach Programu, należy wskazać w szczególności następujące dokumenty:

- *Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,*
- *Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym,*
- *Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii,*
- *Ustawa z dnia 4 listopada 2016r. wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.*

2. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Założenia gminnych programów wspierania rodziny powinny uwzględnić kierunki regionalnej i lokalnej polityki społecznej w tym obszarze. Rodzina stanowi jeden z kluczowych obszarów oddziaływania w ramach *Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030*. Za cel strategiczny w tym zakresie postawiono „Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności osób i rodzin”, natomiast cele operacyjne są następujące:

- 1) Rozwój form wspierania rodzin, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
- 2) Zapewnienie osobom i rodzinom, w tym z kręgu ryzyka socjalnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych.

Planowane w ich ramach działania to w szczególności wspieranie rozwoju infrastruktury na rzecz dziecka i rodziny oraz działań ukierunkowanych na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, wspieranie działań zapewniających dostęp do usług społecznych, zwiększenie integracji społeczno-ekonomicznej rodzin, rozwój pracy socjalnej, poradnictwa i streetworkingu oraz działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu i komunikacyjnemu rodzin.

Obok regionalnych kierunków polityki społecznej, które wytyczają ramy dla działań gminy w zakresie wspierania rodzin, należy również uwzględnić założenia *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kozłowo na lata 2021-2027*. Jest to bowiem podstawowy dokument programujący cele i zadania w sferze polityki społecznej samorządu. Celem ogólnym Strategii jest zwiększenie potencjału osób i rodzin zamieszkujących Gminę Kozłowo oraz dostępności usług społecznych w gminie, służące poprawie jakości życia jej mieszkańców.

3. Diagnoza sytuacji rodzin z dziećmi w Gminie Kozłowo

Gmina Kozłowo leży w powiecie nidzickim i jest gminą wiejską. Graniczy z gminami: Nidzica, Janowiec Kościelny, Olsztynek, Grunwald, Ostróda, Łowo Osada, Działdowo. Siedzibą gminy jest miejscowość Kozłowo. Powierzchnia gminy wynosi 254,27 km², co stanowi 26,46% powierzchni powiatu i 1,05% powierzchni województwa.

W świetle danych z Rejestru Mieszkańców Gminę Kozłowo według stanu na dzień 31.12.2022 roku zamieszkiwało 5.689 osób.

W ostatnich latach w Gminie Kozłowo liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia zmniejszyła się. W ramach systemu pomocy społecznej w 2022 roku objęto wsparciem 180 rodzin, w których przebywało 397 osób.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Gminie Kozłowo w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020		2021		2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Pomoc ogółem	266	658	182	395	180	397
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	286	975	278	942	287	973
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	211	720	203	686	200	715

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Zmniejszenie się skali udzielanych świadczeń spowodowane jest z jednej strony usamodzielnianiem się podopiecznych i ich odchodzeniem z systemu pomocy społecznej dzięki np. podjęciu zatrudnienia lub otrzymaniu świadczeń emerytalno-rentowych, a z drugiej strony – zmianą dochodów osób i rodzin, wyptywającą na zmniejszenie wysokości świadczeń lub utratę praw do zasiłku z powodu przekroczenia kryterium dochodowego, ze względu np. na otrzymanie wynagrodzenia za pracę. Ważne jest tu również świadczenie wychowawcze Rodzina 500+, które spowodowało, iż część rodzin zrezygnowała ze wsparcia GOPS, ze względu na poprawę ich sytuacji finansowej.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Kozłowo w latach 2020-2022

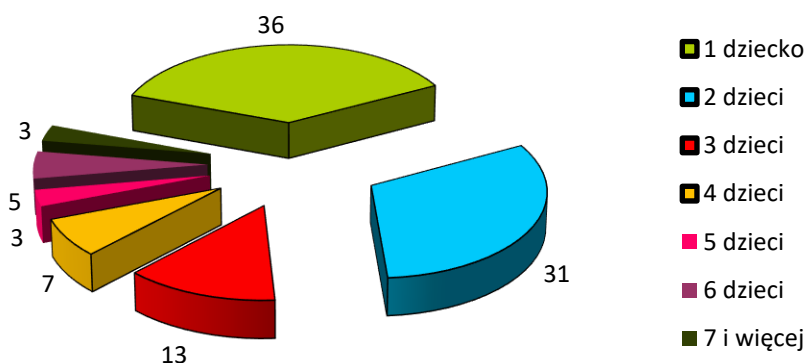
Wyszczególnienie	2020	2021	2022
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Ubóstwo	183	136	126
Bezdomność	7	5	5
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14	14	8
Bezrobocie	98	89	67
Niepełnosprawność	102	88	79
Długotrwała lub ciężka choroba	124	102	93
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	14	14	14
- w tym rodziny niepełne	4	6	5
- w tym rodziny wielodzietne	11	9	8
Sytuacja kryzysowa	0	1	0
Zdarzenie losowe	0	0	2

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

W roku 2022 głównymi powodami przyznawania świadczeń z pomocy społecznej były: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie. Pozostałe powody wymienione w ustawie o pomocy społecznej tj. alkoholizm, sieroctwo, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, zdarzenie losowe, klęska żywiołowa lub ekologiczna. Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi nie występowała.

Wśród rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej w Gminie Kozłowo przeważają rodziny z jednym dzieckiem, które w 2022 roku stanowiły 36,74% wspieranych rodzin. W dalszej kolejności wskazać należy rodziny z dwojgiem dzieci (31,63%) oraz z trojgiem dzieci (13,27%). Rodziny mające czwórkę dzieci stanowiły 7,14% wszystkich rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną.

Wykres 1. Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w Gminie Kozłowo w 2022 roku

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE SPRAWOZDANIA MPiPS-03.

Wsparciu najuboższych rodzin służą działania podejmowane w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”, który zapewnia posiłki dla dzieci w szkołach, internatach i ośrodkach szkolno-wychowawczych. W jego ramach pomocą w formie posiłku objęto w 2022 roku 94 dzieci.

GOPS w Kozłowie realizuje również wypłaty świadczeń rodzinnych i opiekuńczych. W 2022 roku wypłacono rodzinom 9.228 różnego rodzaju świadczeń.

Tabela 3. Świadczenia rodzinne i świadczenia opiekuńcze

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki	Liczba świadczeń
1.	Zasiłki rodzinne	425.329,91	3.680
2.	Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	252.781,59	2.510
2.1.	urodzenia dziecka	17.000,00	17
2.2.	opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	7.681,57	25
2.3.	samotnego wychowywania dziecka	35.200,98	186
2.4.	kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	25.070,38	243
2.5.	rozpoczęcia roku szkolnego	21.326,32	311
2.6.	podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, w tym :	39.566,85	578
2.6.1.	na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły (internat)	2.712,00	24
2.6.2.	na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły (dojazdy)	36.854,85	554
2.7.	wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	106.935,52	1.150
3.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	27.000,00	27
4.	Świadczenie rodzicielskie	176.320,80	194
5.	Zasiłki pielęgnacyjne	402.757,44	1.860
6.	Świadczenia pielęgnacyjne	1.133.583,80	539
7.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	16.326,70	27
8.	Zasiłek dla opiekuna	7.800,00	13
9.	Za życiem	0	0
10.	Składki na ubezpieczenie społeczne	196.350,00	378
	Wypłacono świadczeń na kwotę:	2.638.250,24	9.228

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH GOPS.

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, polegające w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny oraz dążeniu do jej reintegracji oraz poprawy relacji z dalszą rodziną, środowiskiem sąsiedzkiem oraz instytucjami. Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia

(poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin. W 2022 roku w Gminie Kozłowo wsparciem asystenta rodziny objętych zostało 14 rodzin.

Zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny mogą prowadzić do konieczności objęcia dzieci opieką zastępczą.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej”.

W takiej sytuacji gmina wspólnie z powiatem ponosi koszty pobytu dziecka w pieczy zastępczej – w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej. W 2022 roku w pieczy zastępczej umieszczonych było 25 dzieci.

4. Adresaci i realizatorzy Programu

Program Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2024-2026 adresowany jest do rodzin z dziećmi, w tym w szczególności rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także do przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy rodzinie. Pośrednimi adresatami są również mieszkańcy gminy, reprezentujący lokalną społeczność.

Wszystkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin z dziećmi, w tym rodzin wieloproblemowych. Aby efektywnie zapobiegać sytuacjom kryzysowym i skrajnym, w tym konieczności zabierania dzieci i umieszczenia w systemie pieczy zastępczej, a także aby zwalczać niepożądane zachowania, konieczne jest wzmacnianie kompleksowości i spójności systemu wsparcia rodzin opartego o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych, w tym zwłaszcza różnorodnych form profilaktyki oraz dostępu do specjalistów.

Realizatorami niniejszego Programu są w szczególności:

- Urząd Gminy w Kozłowie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie,
- Gminne Centrum Kultury i Sportu w Kozłowie,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kozłowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Nidzicy,
- Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie gminy.

Lokalny system wspierania rodzin uzupełniają inne instytucje. Są to w szczególności:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nidzicy,
- Sąd Rejonowy w Nidzicy.

Ponadto patrząc szeroko na lokalny system instytucji, organizacji i osób działających na rzecz rodzin z dziećmi, należy uwzględnić również aktywne organizacje pozarządowe (w szczególności funkcjonujące w sferze edukacji, pomocy społecznej, bezpieczeństwa, kultury i sportu), organizacje kościelne (parafie oraz grupy parafialne), a także jednostki pomocnicze gminy – sołectwa. Rola sołtysów oraz wspierających ich osób/grup mieszkańców wiąże się w szczególności ze stymulowaniem lokalnego życia społecznego, integrowaniem społeczności lokalnej, organizowaniem działalności świetlic wiejskich, jak również reagowaniem na problemy poszczególnych rodzin.

5. Cele, kierunki i oczekiwane rezultaty działań

Część wdrożeniowa niniejszego Programu została usystematyzowana poprzez cele: główny i szczegółowe. W ramach każdego celu szczegółowego określono katalog niezbędnych działań, przy czym należy zaznaczyć, że nie ma on charakteru zamkniętego. Oznacza to, że jeżeli w trakcie realizacji Programu pojawią się inne pomysły i projekty wpisujące się w jego cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

Cel główny Programu brzmi:

Wzmocnienie samodzielności i potencjału rodzin w Gminie Kozłowo do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych

Cele szczegółowe Programu są następujące:

- 1) Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.
- 2) Wzmocnienie kompetencji rodziców i opiekunów w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 3) Zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 4) Wzmocnienie potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych we wspieranie rodzin.

Poniżej przedstawiono cele szczegółowe wraz z działaniami służącymi ich realizacji. Katalog działań ma charakter otwarty, co oznacza, że jeśli zaistnieje potrzeba realizacji innych przedsięwzięć wpisujących się w poniższe cele, to nie powoduje to konieczności aktualizacji niniejszego dokumentu.

Cel szczegółowy 1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.	
1.	Udzielanie wsparcia finansowego oraz świadczeń w naturze rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
2.	Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących rodzin.
3.	Realizowanie programów żywnościowych, w tym połączonych z edukacją osób i rodzin w zakresie zdrowego odżywiania i racjonalnego gospodarowania żywnością.
Cel szczegółowy 2. Wzmocnienie kompetencji rodziców i opiekunów w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	
1.	Udzielanie informacji o instytucjach, placówkach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz pomocy dziecku oraz rodzinie.
2.	Organizacja różnych form edukacji rodziców i opiekunów, takich jak np. „Szkola dla rodziców”, dotyczących m.in. konstruktywnego porozumiewania się z dziećmi oraz rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych.

3.	Tworzenie warunków do funkcjonowania rodzin wspierających w zależności od istniejących potrzeb.
Cel szczegółowy 3.	
Zwiększenie dostępności pomocy i wsparcia dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	
1.	Monitorowanie sytuacji rodzin doświadczających dysfunkcji, a także podejmowanie działań interwencyjnych, terapeutycznych oraz kompensacyjnych, w szczególności wobec rodzin niewydolnych wychowawczo i zagrożonych odebraniem dzieci.
2.	Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w których wychowują się dzieci oraz z rodzinami biologicznymi dzieci czasowo umieszczonych w pieczy zastępczej.
3.	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz kobiet w ciąży i rodzin objętych Programem rządowym „Za życiem”.
4.	Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin doświadczających trudności bądź zagrożonych dysfunkcjami.
5.	Podejmowanie działań prowadzących do odbudowy więzi rodzinnych oraz do powrotu dzieci do rodzin biologicznych.
Cel szczegółowy 4.	
Wzmocnienie potencjału oraz współpracy osób, instytucji i organizacji zaangażowanych we wspieranie rodzin.	
1.	Udział osób zaangażowanych w działania realizowane w ramach Programu w szkoleniach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji dotyczących obszaru rodzin, służący zwiększeniu ich wiedzy oraz wymianie doświadczeń.
2.	Bieżąca współpraca pomiędzy lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie m.in. monitorowania środowisk zagrożonych lub dotkniętych dysfunkcjami, wymiany informacji oraz realizacji wspólnych programów i projektów.

Wszystkie działania mają charakter ciągły i będą realizowane w całym okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2024-2026.

Oczekiwane rezultaty podjętych działań to:

- 1) Wzrost poczucia bezpieczeństwa socjalno-bytowego oraz stabilności rodzin.
- 2) Wzmocnienie znaczenia roli i funkcji rodziny w świadomości społecznej.
- 3) Zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów.
- 4) Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 5) Zapewnienie kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie w ramach lokalnego systemu usług społecznych.
- 6) Zmniejszenie ryzyka umieszczenia dzieci w systemie pieczy zastępczej oraz ułatwienie powrotu dzieci przebywających w pieczy do ich rodzin naturalnych.

6. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring *Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2024-2026* będzie służył odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu zostały osiągnięte zakładane rezultaty jego realizacji. Powinien być przeprowadzany corocznie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozłowie na podstawie danych i informacji, będących w posiadaniu GOPS, jak również pozyskanych od poszczególnych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Programu. Powinny to być dane roczne z uwzględnieniem ich dostępności na moment przeprowadzania monitoringu. Weryfikacji będą podlegały wskaźniki, zawarte w Karcie monitoringu, stanowiącej załącznik do niniejszego Programu.

Katalog wskaźników ujęty w tabeli obejmuje w dużej mierze wskaźniki przekrojowe, których analiza ma na celu scharakteryzowanie ogólnej sytuacji. Ma on charakter otwarty, co oznacza, że można go uzupełniać o dodatkowe wskaźniki, jeśli zajdzie taka potrzeba. Raport z monitoringu powinien zawierać również opis działań zrealizowanych w ramach Programu.

Regularna weryfikacja stanu realizacji poszczególnych zadań pozwoli uchwycić różnice pomiędzy przyjętym planem a jego faktycznym wykonaniem, przy czym analizowane powinny być informacje o charakterze zarówno ilościowym jak i jakościowym, w celu odpowiedzi na pytania: „Co, kiedy i jak zostało wykonane?”. Istotną rolę w procesie monitoringu wskaźników (podobnie jak i w trakcie realizacji zadań merytorycznych) odgrywać będzie współpraca międzyinstytucjonalna. Nie chodzi bowiem tylko o pozyskanie danych niezbędnych do określenia stanu osiągniętych wskaźników, ale również o wspólną ewaluację jakości podejmowanych działań.

7. Źródła finansowania Programu

Działania zaplanowane do realizacji w *Programie Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2024-2026* będą finansowane z różnych źródeł, w tym ze źródeł krajowych, unijnych, a także grantów i środków prywatnych.

Głównym źródłem będzie budżet Gminy Kozłowo. W świetle art. 7 *Ustawy o samorządzie gminnym* do zadań własnych gminy należy bowiem zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym m.in. w sprawach pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej czy bezpieczeństwa obywateli. Zadania te, bezpośrednio lub pośrednio odnoszące się do wsparcia rodzin, wykonywane są przez jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy jako ich zadania statutowe.

Środki na realizację zadań Programu będą pochodzić również z budżetu państwa. Część z nich trzeba będzie pozyskać startując w konkursach, ponieważ w tej kategorii mieszczą się programy rządowe oraz programy ministerstw. Są to zarówno konkursy dostępne dla jednostek samorządu terytorialnego, jak i dla organizacji pozarządowych.

Istotne źródło finansowania będą stanowić także środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu regionalnym, w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego czy edukacji.

Uzupełnienie mogą stanowić również środki prywatne pochodzące z fundacji, środki z 1% dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne. W zależności od specyfiki danego programu pomocowego bądź funduszu, realizatorami projektu mogą być podmioty ekonomii społecznej. Nieodzowna będzie więc współpraca gminy z lokalnymi partnerami oraz generowanie potencjału w postaci partnerstw międzysektorowych.

Załącznik 1.

KARTA MONITORINGU Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kozłowo na lata 2024-2026

..... ROK

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość
I.	1. Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej 2. Liczba rodzin 3. Liczba osób w rodzinach	
II.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego 2. Liczba osób w rodzinach	
III.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa 2. Liczba osób w rodzinach	
IV.	1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie 2. Liczba osób w rodzinach	
V.	1. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną 2. Liczba osób w rodzinach	
VI.	1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny 2. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	
VII.	1. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na koniec roku	

Opracował(a).....

Zatwierdził(a).....